

همکاری آنان با تعاونی و یا بدلیل عدم آگاهی از مقررات موضوعه در این مورد، از حمایت‌های قانونی محروم شوند.

حالا آنکه به کارفرمایان باید آگاهی داد که اینگونه خدمات رفاهی برای کارگران، سبب افزایش کارانی آنان در محیط کارگاه خواهد شد. بر همین اساس برای آگاهی مدیران تعاونیها و استیقای حقوقی که قوانین و مقررات مختلف برای کارگران در تعاونی‌های کارگری مقرر داشته است، مناسب دیدیم که به برخی از نکات قانونی، آئین‌نامه‌ها و سایر مقررات در این زمینه اشاره کنیم تا به کمک قانون، بتوانند در بهبود فعالیت تعاونی‌هایشان موفق‌تر باشند.

در ماده ۴ قانون کار آمده است که: کارگاه‌اند، از قبیل نمازخانه، ناهارخوری، تعاونی‌ها، شیرخوارگاه، مهدکودک، درمانگاه، حمام، آموزشگاه حرفه‌ای، کلاسهای سوادآموزی و سایر مراکز آموزشی و اماکن مربوط به شورا و انجمن اسلامی و بسیج کارگران، ورزشگاه و وسایل ایاب و ذهاب و نظایر آنها جزو کارگاه می‌باشند.

بنابراین ماده کلیه مقرراتی که برای محیط‌های کارگاهی در قوانین و مقررات مختلف پیش بینی شده است، برای شرکت های تعاونی کارگری مربوط آن کارگاه هم قابل اجرا است.

در ماده ۴۵ آمده است که: کارفرمایان فقط در موارد زیر می‌توانند از مزد کارگر برداشت نمایند:

و جوهی که پرداخت آن از طرف کارگر برای خرید اجناس ضروری از شرکت

شرکت تعاونی کارگری و حمایت‌های قانونی

دکتر شکر... حسن پور

کشاورزی جزو اولین گروه از شرکت‌های تعاونی بوده‌اند که در ایران تشکیل گردیده و به تبع آن قوانین و مقررات حمایت از آنها هم نسبت به سایر انواع تعاونی‌ها بیشتر به تصویب رسیده است.

بعد از انقلاب اسلامی هم در قانون کار که در تاریخ ۲۹ آبان ۱۳۶۹ تصویب شده است، نکات مختلفی را پیرامون حمایت از شرکت‌های تعاونی کارگری می‌توان یافت که در آگاهی کارگران و مدیران تعاونی‌ها مؤثر واقع می‌شود.

متأسفانه عدم همکاری بسیاری از کارگاه‌هایی که کارگران آنها دارای شرکت تعاونی می‌باشند و عدم آگاهی کسانی که این حقوق را برای کارگران باید استیقا نمایند، سبب شده است که تعاونی‌های مربوط به آن کارگاهها توفیق چندانی برای عرضه خدمات مطلوب به اعضایشان نداشته باشند و بسیاری از آنها بدلیل کارشکنی‌های کارفرما یا عدم

در عصر کنونی، کارگران یکی از ارکان سازندگی و اقتصاد هر کشور به شمار می‌آیند. به همین دلیل در قوانین و مقررات مربوط به کار هر کشور معمولاً توصیه‌هایی به منظور تأمین خدمات رفاهی آنان پیش‌بینی می‌شود. یکی از نهادهایی که جهت رفاه حال کارگران به رسمیت شناخته شده، شرکت‌های تعاونی کارگری است.

در تاریخچه تعاون جهان، کشور فرانسه را در تشویق و گسترش تعاونی‌های کارگری و حمایت از هدایت کارگران به طرف تولید می‌توان پیش قدم دانست. در کشور ما هم از دیرباز که کار و کارگری قانونمند شده، برای حمایت از حقوق کارگران مقررات ویژه‌ای از جمله تشکیل و حمایت از شرکت‌های تعاونی کارگری به عنوان یکی از حقوق کارگران به رسمیت شناخته شده است و به همین دلیل این نوع از تعاونیها، مانند تعاونی‌های

و قسمت دوم ماده ۷۸ علاوه بر رفع تخلف، در مهلتی که دادگاه با کسب نظر نماینده وزارت کار و امور اجتماعی تعیین خواهد کرد، با توجه به تعداد کارگران و حجم کارگاه در کارگاه‌های کمتر از ۱۰۰ نفر برای هر بار تخلف به پرداخت جریمه نقدی از ۷۰ تا ۱۵۰ برابر حداقل مزد روزانه رسمی یک کارگر در تاریخ صدور حکم محکوم خواهند شد و به ازای هر صد نفر کارگر اضافی در کارگاه، ۱۰ برابر حداقل مزد به جریمه مذکور اضافه خواهد شد.

در آئین‌نامه اجرایی تبصره ۵ قانون معافیت از پرداخت حق بیمه سهم کارفرمایانی که حداکثر ۵ کارگر دارند، به موجب تبصره ۲ شرکت‌های تعاونی که تحت نظارت ارگان‌های دولتی فعالیت می‌کنند و همچنین معادن سطح‌الارضی که جنبه کارگاهی دارند در صورت دارا بودن سایر شرایط این آئین‌نامه مشمول قانون مذکور می‌باشند. به این معنا که عموم شرکت‌های تعاونی مشمول معافیت مقرر در تبصره ۵ قانون یاد شده خواهد بود.

با توجه به ماده ۱۷۸ قانون کار هرکس، شخص یا اشخاصی را با اجبار و تهدید وادار به قبول عضویت در تشکل‌های کارگری یا کارفرمایی نماید، یا مانع از عضویت آنها در تشکل‌های مذکور گردد و نیز چنانچه از ایجاد تشکل‌های قانونی و انجام وظایف قانونی آنها جلوگیری نماید، با توجه به شرایط و امکانات خاطی و مراتب جرم، به جریمه نقدی از ۲۰ تا ۱۰۰ برابر حداقل مزد روزانه کارگر در تاریخ صدور حکم یا حبس از ۹۱ روز تا ۱۲۰ روز و یا هر دو محکوم خواهد شد. بنابراین ماده، کارفرمایان نمی‌توانند مانع از تشکیل شرکت‌های تعاونی یا عضویت کارگران آن واحد و یا مانع از عضویت کارگران در آن تعاونی بشوند.

نکته دیگری که باید در رابطه با مبحث کار و کارگر در عموم شرکت‌های تعاونی باید ذکر کرد قانون معافیت از پرداخت سهم بیمه کارفرمایانی است که حداکثر ۵ نفر کارگر دارند، این قانون که در ۱۶ اسفند ماه ۱۳۶۱ به تصویب مجلس شورای اسلامی رسیده است ذیلاً عین متن

باشند، می‌توانند نسبت به ایجاد شرکت‌های تعاونی مصرف (توزیع کارگری) اقدام نمایند.

تبصره: شرکت‌های تعاونی مصرف (توزیع) کارگران می‌توانند نسبت به تأسیس کانون هم‌همنگی شرکت‌های تعاونی مصرف کارگران استان اقدام نمایند و کانون‌های هم‌همنگی تعاونی‌های مصرف (توزیع) کارگران استان‌ها می‌توانند نسبت به تشکیل کانون‌های عالی هم‌همنگی تعاونی‌های مصرف کارگران اتحادیه مرکزی تعاونی‌های مصرف (توزیع) کارگران - امکان اقدام نمایند. وزارتخانه‌های کار و امور اجتماعی و بازرگانی و همچنین وزارتخانه‌های صنعتی موظف هستند تا همکاری‌های لازم را با اتحادیه امکان بعمل آورند و اساسنامه شرکت‌های تعاونی مذکور توسط وزارت کار و امور اجتماعی به ثبت خواهد رسید.

قابل ذکر است که: ثبت اساسنامه تعاونی‌های کارگری که تبصره‌های مواد ۱۳۲ و ۱۳۳ قانون یاد شده به عهده وزارت کار و امور اجتماعی واگذار شده به موجب تبصره ماده ۶۵ قانون بخش تعاونی اقتصاد جمهوری اسلامی ایران به عهده وزارت تعاون گذاشته شده است و به طور کلی وظایف وزارت کار و امور اجتماعی در مورد تعاونی‌های کارگری به وزارت تعاون انتقال یافته است.

ماده ۱۴۹ - کارفرمایان مکلف‌اند با تعاونی‌های مسکن و در صورت عدم وجود این تعاونی‌ها مستقیماً با کارگران فاقد مسکن جهت تأمین خانه‌های شخصی مناسب همکاری لازم را به عمل آورند.

تبصره ۱: دولت موظف است با استفاده از تسهیلات بانکی و امکانات وزارت مسکن و شهرسازی، شهرداری‌ها و سایر دستگاه‌های ذیربط همکاری لازم را بنماید.

ماده ۱۵۳ - کارفرمایان مکلفند برای ایجاد و اداره امور شرکت‌های تعاونی کارگران خود تسهیلات لازم را از قبیل محل، وسایل کار و امثال این‌ها فراهم نمایند.

ماده ۱۷۳ - متخلفان هر یک از مواد ۱۴۹ - ۱۵۱ - ۱۵۲ - ۱۵۳ - ۱۵۴ - ۱۵۵

تعاونی مصرف کارگری تعهد شده است. بنابراین کارفرمایان ضمن آنکه می‌توانند برای وصول اقساط بدهی اعضای تعاونی مصرف مربوط به آن کارگاه با تعاونی همکاری نمایند، در صورت امتناع عضو از پرداخت تعهدات خود به تعاونی، می‌توانند برای کسر بدهی کارگران عضو تعاونی از دستمزد دریافتی آنان با مدیران شرکت همکاری نمایند.

به موجب تبصره ۲ ماده ۱۱۹ قانون کار دولت موظف است تا در ایجاد شرکت‌های تعاونی (تولیدی، کشاورزی، صنعتی، توزیعی)، معلولین را از طریق اعطای وام‌های فرض‌الحسنه دراز مدت و آموزش‌های لازم و برقراری تسهیلات انجام کار و حمایت از تولید یا خدمات آنان مورد حمایت قرار دهد.

ماده ۱۳۲ قانون یاد شده مقرر می‌دارد که به منظور نظارت و مشارکت در اجرای اصل سی و یکم قانون اساسی جمهوری اسلامی ایران و همچنین براساس مفاد مربوط در اصل چهل و سوم قانون اساسی، کارگران واحدهای تولیدی، صنعتی، خدماتی و کشاورزی که مشمول قانون کار باشند، می‌توانند نسبت به ایجاد شرکت‌های تعاونی مسکن اقدام نمایند.

تبصره: شرکت‌های تعاونی مسکن کارگران هر استان می‌توانند نسبت به ایجاد کانون هم‌همنگی شرکت‌های تعاونی مسکن کارگران استان اقدام نمایند و کانون‌های هم‌همنگی تعاونی‌های مسکن کارگران استان‌ها می‌توانند نسبت به تشکیل کانون عالی هم‌همنگی تعاونی‌های مسکن کارگران کشور (اتحادیه مرکزی تعاونی‌های مسکن کارگران - اسکان) اقدام نمایند. وزارت خانه‌های کار و امور اجتماعی، مسکن و شهرسازی و امور اقتصادی و دارایی موظف به همکاری با اتحادیه اسکان بوده و اساسنامه شرکت‌های مذکور توسط وزارت کار و امور اجتماعی به ثبت خواهد رسید. ماده ۱۳۳ - به منظور نظارت و مشارکت در اجرای نهاد مربوط به توزیع و مصرف در اصل چهل سوم و چهل چهارم قانون اساسی جمهوری اسلامی ایران، کارگران واحدهای تولیدی، صنعتی، خدماتی، خدماتی یا کشاورزی که مشمول قانون کار

آن نقل می‌شود:

ساده واحده- از آغاز سال ۱۳۶۲ کارفرمایان کلیه کارگاه‌های تولیدی و صنفی و فنی که از خدمات دولتی (از قبیل برق، آب، تلفن، راه) استفاده می‌نمایند نامیزان ۵ نفر کارگراز پرداخت حق بیمه سهم کارفرما معاف بوده و از ۵ نفر به بالا نسبت به مازاد ۵ نفر حق بیمه را خواهند پرداخت.

تبصره ۱: دولت مکلف است هزینه مورد نیاز سال‌های آتی را در بودجه سال مربوطه پیش بینی و منظور نماید. در مورد کارگاههایی که ظرفیت کاری کمتر از ۵ کارگر دارند، در صورتی که کارفرما افرادی را بدون اشتغال در کارگاه برای استفاده از مزایای این قانون به تأمین اجتماعی به عنوان کارگر معرفی نماید برای همیشه از مزایای این قانون و خدمات دولتی محروم خواهد شد.

تبصره ۳: کارخانجات، معادن، پیمانکاران و شرکت‌های خارجی از شمول این قانون مستثنی هستند.

تبصره ۴: کارفرمایان مشمول قانون تأمین اجتماعی که به علل بحران مالی قادر به پرداخت حق بیمه معوقه خود نبوده و پرداخت بدهی بصورت یک جا یا طبق ماده ۴۶ قانون آئین‌نامه اجتماعی (حال شدن اقساط بدهی) موجب تعطیل یا وقفه کار در کارگاه باشد، هیأت مدیره سازمان تأمین اجتماعی می‌تواند حسب مورد، بدهی مذکور را حداکثر تا ۶۰ قسط ماهانه تقسیط کند.

تبصره ۶: در مورد کارفرمایانی که صورت مزد یا حقوق و نیز حق بیمه ماهانه سهم کارگر را تا دو ماه پس از مهلت قانونی ارسال و پرداخت نکنند بخشودگی موضوع این قانون برای آن مدت منتفی می‌شود و مکلف به پرداخت حق بیمه قانونی خواهند بود. هیأت وزیران در جلسه مورخ ۱۳۶۹/۲/۲ خود بنا به پیشنهاد وزارت بهداشت، درمان و آموزش پزشکی فهرست واحدهای مشمول معافیت از پرداخت سهم بیمه کارفرمایانی که حداکثر ۵ نفر کارگر دارند، تصویب نموده و در ردیف ۱۱ آن شرکت‌های تعاونی تولیدی وابسته به ارگان‌های دولتی نظیر مرکز گسترش

خدمات تولیدی و عمرانی کشور که فعالیت‌های آن جنبه تولیدی، صنفی و فنی دارد (این نوع تعاونی‌ها به موجب قانون بخش تعاونی جزو تعاونی‌های تحت پوشش نظارتی وزارت تعاون قرار گرفته‌اند) جزو واحدهای معاف شناخته شده‌اند.

آئین‌نامه‌های حمایتی

یکی از آئین‌نامه‌هایی که جهت ایجاد تسهیلات از طرف سازمان تأمین اجتماعی مقرر گردیده است، آئین‌نامه سرمایه‌گذاری سازمان تأمین اجتماعی در احداث واحدهای مسکونی برای کارگران و کارمندان بیمه شده و مصوب ۶۵/۲/۲۴ شورای سازمان تأمین اجتماعی است. در قسمت پنجم "شرایط ساختمانی" این آئین‌نامه تصریح شده است که: اولویت ساخت در ارتباط با شرکت‌های تعاونی مسکن در شرایط یکسان بر حسب تعداد واحدهای مسکونی مورد نیاز به شرح زیر خواهد بود: ۱- انبوه‌سازی ۲- دارای زمین در داخل محدوده شهری ۳- عدم نیاز به سرمایه‌گذاری بیشتر در تأسیسات زیربنایی

آئین‌نامه‌های اجرائی قانون کار نیز در حمایت از تعاونی‌های کارگری صراحت دارد. متأسفانه نتوانستیم آئین‌نامه اجرائی موضوع تبصره ۲ ماده ۱۴۹ قانون یاد شده را فراهم کنیم ولی آئین‌نامه اجرائی ماده ۱۵۳ قانون مذکور را در این قسمت از بحث عبث‌انقل می‌کنیم:

آئین‌نامه نحوه ارائه تسهیلات به شرکت‌های تعاونی کارگری موضوع ماده ۱۵۳ قانون کار

جمهوری اسلامی ایران

ماده ۱: در اجرای ماده ۱۵۳ قانون کار و کلیه کارفرمایان کارگاه‌ها و مؤسسات تولیدی، صنعتی، خدماتی و کشاورزی مکلفند تسهیلات و کمک‌های مندرج در این آئین‌نامه را در اختیار شرکت‌های تعاونی کارگری مربوط قرار دهند.

ماده ۲: میزان کمک‌ها و تسهیلات مورد نیاز شرکت‌های تعاونی مصرف، مسکن و اعتبار هر کارگاه تحت نظر هیأتی مرکب از نماینده اداره کل کار و

امور اجتماعی استان، نماینده کارفرما و نماینده شورای اسلامی براساس ضوابط زیر برآورد و مشخص می‌گردد:

الف - تعداد اعضای شرکت تعاونی

ب - میزان سودآوری کارگاه

ج - توان و بنیه مالی کارگاه

د - عرف و روال گذشته کارگاه در کمک به شرکت‌های تعاونی کارگری مربوطه

ه - میزان سرمایه شرکت تعاونی

و - میزان فعالیت شرکت تعاونی در ارتباط با گردش سرمایه آن

ز - پراکندگی شعبات و حوزه عمل تعاونی

تبصره: در صورت عدم تشکیل شورای اسلامی کار نماینده انجمن صنفی کارگری و یا نماینده کارگران در هیأت مذکور عضویت خواهد داشت.

ماده ۳: کارفرما مکلف است با رعایت قوانین و مقررات جاری مطالبات شرکت تعاونی از اعضا را حسب درخواست کتبی از حقوق آنان کسر و به حساب مربوطه واریز نماید.

ماده ۴: کارفرمایان موظفند جهت حضور اعضای هیأت مدیره و بازرسان شرکت تعاونی در جلسات مربوطه و همچنین شرکت آنان در برگزاری مجامع عمومی اتحادیه‌های امکان و اسکان با اعلام رسمی مسئولین ذیربط فرصت و تسهیلات لازم را در اختیار آنان قرار دهند.

ماده ۵: کارفرمایان مکلفند به منظور شرکت اعضای هیأت مدیره، بازرسان و مدیران عامل شرکت‌های تعاونی در دوره‌های آموزشی که توسط وزارت کار و امور اجتماعی (وزارت تعاون) اعلام می‌گردد فرصت و تسهیلات لازم را برای آنان فراهم نمایند.

ماده ۶: کلیه کارکنانی که از طرف کارفرما به شرکت تعاونی کارگری مامور معرفی می‌شوند همزمان و معادل کارکنان هم ردیف خود در کارگاه مربوطه از ترفیعات و امتیازات قانونی و شغلی برخوردار خواهند شد.

ماده ۷: شرکت‌های تعاونی مصرف، مسکن و اعتبار کارگری مکلفند همه ساله پس از پایان سال مالی میزان کمک‌های

مصوب دیماه ۱۳۷۱ هیأت وزیران، یکی از وظایف این تشکل‌ها همکاری در جهت تأسیس و تقویت شرکت‌های تعاونی مرتبط با وظایف انجمن ذکر شده است.

علاوه بر آن در بندهای ۸ و ۱۰ اساسنامه نمونه پیشنهادی شورای عالی کار برای شوراهای اسلامی کار مصوب ۶۶/۳/۴ شورای عالی کار آمده است:

۸- نظارت و تعیین صلاحیت کاندیداهای هیأت مدیره تعاونی‌های مسکن و مصرف و اعتبار غیره و حمایت از آن و نظارت بر عملکرد آن‌ها با هماهنگی انجمن اسلامی

۱۰- تلاش در جهت تأمین و حفظ منافع حرفه‌ای و رفاهی کارکنان از نظر بیمه و خدمات درمانی، بازنشستگی و از کارافتادگی، مسکن، شرکت تعاونی... با استفاده از امکانات واحد...

توضیح: با توجه به مفاد ماده ۲۸۵ آئین‌نامه اجرایی قانون بخش تعاونی اقتصاد جمهوری اسلامی ایران مصوب ۷۱/۵/۱۴ هیأت وزیران که نظارت بر انتخابات تعاونی‌ها و اتاق‌های تعاون برعهده انجمن نظارت بر انتخابات تعاونی‌ها (موضوع ماده ۲۷ آئین‌نامه مذکور) واگذار شده و نیز اجرای قانون و مقررات در رابطه با بخش تعاونی است و نیز نظارت بر حسن اجرای قوانین و مقررات بخش تعاونی برعهده وزارت تعاون گذاشته است، اجرای مفاد بند هشتم باید به ترتیبی باشد که ناقص اجرای مقررات مذکور نباشد.

علاوه بر آن در ماده ۱۹ آئین‌نامه انتخابات قانون شوراهای اسلامی کار مصوب ۶۴/۴/۳۰ هیأت وزیران آمده است که:

ماده ۱۹- شوراها حداکثر پس از یک هفته از خاتمه مراحل انتخابات جهت انجام وظایف مندرج در تبصره ۴ ماده شرکت‌های تعاونی یا عضویت شوراهای شهر، شهرستان، استان و نمایندگی مجلس شورای اسلامی در آینده، شورا می‌تواند نسبت به تجدید انتخابات رئیس، نایب رئیس و منشی اقدام نماید. ●

سازمان‌های کارگری و تعاونی‌ها

یکی از وظایف عمده تشکل‌های کارگری در کنار دفاع از حقوق کارگران و سامان دهی کار، حمایت از شرکت‌های تعاونی است. از جمله وظایفی که برای شوراهای اسلامی کارگری در ماده ۱۱ آئین‌نامه اجرایی قانون شورای اسلامی کار مصوب ۶۴/۷/۱۷ در نظر گرفته شده است، این نکته است که این شوراها در جهت گسترش امکانات رفاهی کارکنان اعم از... تعاونی‌های مصرف و مسکن... به طرق مقتضی تلاش و با توجه به قوانین و مقررات جاری و امکانات واحد مربوطه، همکاری لازم را با مدیریت به عمل آورند.

علاوه بر آن در بند ۷ ماده ۲۳ آئین‌نامه چگونگی تشکیل، حدود وظایف و اختیارات و چگونگی عملکرد انجمن‌های صنفی و کانون‌های مربوط موضوع ماده ۱۳۱ قانون کار و امور اجتماعی ایران

کارفرما و مشکلات خود را به وزارت کار و امور اجتماعی گزارش نمایند.

ماده ۸: کارفرمایان کارگاهها و صنوفی که کارگزارانشان نسبت به تشکیل شرکت‌های تعاونی مصرف، مسکن و اعتبار مشترک اقدام نموده یامی نمایند مشمول مقررات این آئین‌نامه خواهند بود.

تبصره: میزان کمک‌ها و تسهیلات مورد نیاز در این قبیل تعاونی‌ها نیز تحت نظر هیأتی مرکب از نماینده کارفرمایان، رئیس هیأت مدیره تعاونی و نماینده اداره کل کار و امور اجتماعی استان برآورد و تعیین می‌گردد.

ماده ۹: با متخلفین از اجرای مقررات این آئین‌نامه برابر ماده ۱۷۳ قانون کار رفتار خواهد شد. این آئین‌نامه در ۹ ماده و ۲ تبصره به پیشنهاد شورای عالی کار در تاریخ ۷۰/۷/۱۳ به تصویب وزیر کار و امور اجتماعی رسید.